

AGNES HORVATH: ALCHEMIE POLITICĂ - PERICOLELE ȘI TENTAȚIILE TRANSFORMĂRII ÎNTRU PERFECȚIUNE

Autor: Redacția Syntopic | 23 iulie 2022

Un articol de Agnes Horvath pentru Voegelin View

Articol original: Political Alchemy: The Dangers and Temptations of Transformation to Perfection

Articol tradus de Ciprian Ilău, student la Facultatea de Filosofie, Universitatea din București, pentru stagiul de practică organizat în parteneriat cu redacția Syntopic.

Alegerea este deopotrivă judicioasă și provocativă într-un timp în care, dacă nu și existența noastră fizică, atunci măcar umanitatea noastră este pusă la încercare de forța socială ce comasează visători activiști ce vor să ne elibereze de imperfecțiunile noastre prin a ne închide în închisoarea perfectă a fanteziei lor. Chiar și în așa-numitele societăți libere, nicio zi nu trece fără ca noi să fim serios abuzați în întâlnirile cu persoane, cu mass media sau cu literatura presupusă a fi filosofică și științifică, produsă de imaginația Utopică a cuiva. (Voegelin, 1990:315)

Se poate spune că moartea, sfârșitul existenței fizice, înseamnă încetarea comuniunii dintre sine, corp și suflet și că, din acestea trei, suntem în termeni buni numai cu primele două, cunoscând puține despre cel de-al treilea element. Dar forța socială masivă a visătorilor activiști vizează întocmai sufletul, acest abscons factor al vieții, ca acționând constant spre a promova transformarea - eliberarea noastră din starea de imperfecțiune și, implicit, îndreptarea către perfecțiune. Noțiunea de „suflet” aparține în mod tradițional sferei religiilor. Religiile și spiritualismul axiale, precum budismul, islamul sau creștinismul îndeobște, conțin numeroase reflecții despre suflet, dar, odată

ce au fost devalorizate de gândirea socială științifică, noțiunea de „suflet” a dispărut și ea. Afară de dispariție, ne găsim acum într-un întineric total în ce privește schimbările istorice ale noțiunii înseși. În motto-ul de mai sus, Voegelin captează demontarea unității dintre suflet-corp-sine și remontarea entității vidate într-o lume onirică imposibilă, pe care a numit-o *imaginație Utopică*, ca un rezultat al intervențiilor neconținute ale visătorilor activiști.

Dar această închisoare a fanteziei pune probleme din ce în ce mai numeroase umanității noastre în măsura în care transformarea vatămă existența fizică individuală, este periculos și neplăcut de neghioabă, vrea să lichefieze soliditatea lumii, să schimbe entitățile în conglomerate amorfe, să transforme fețe în grimase și trăsături concrete în semne opace, simplificate. Mai mult ca oricând există acum o „forță socială masivă de visători activiști”, cu neîntreruptul lor abuz cotidian merit a ne elibera de condiția noastră normală, și căreia i-ar plăcea să ne transforme, să ne transfigureze lumea de la existența ei autentică într-o figură alternativă: visul unui om fără simț comun de a conduce lumea. Acest zel transformativ uriaș este munca activiștilor, zel care a fost abandonat și reluat în mod deloc surprinzător în multiple ocazii istorice, sub numele a multiple grupări precum cele ale sofiștilor, gnosticilor, marxiștilor sau a altor șmecheri, încercând mereu să perfecționeze existența, cu autoiluzionare persuasivă și insensibilitate față de costul unor noi construcții ce țin de o realitate decăzută. Ideea de a renaște într-o nouă ordine perfectă, unde orice dezordine și imperfecțiune a realității vor fi eliminate, este orișicum un fanatism nebunesc sau „strâmbătură intelectuală” (Voegelin 1990:323) care s-a răspândit febril, după cum remarcă Jaspers, în *Vârsta Axială*¹ (Jaspers 2021: 157).

Într-adevăr, odată cu Vârsta Axială, un tip anume de alchimie politică a început să se desfășoare, căutând să pună punct unității sufletului, corpului și sinelui și să transfigureze individualitatea într-o masă fără trăsături. Această reprezentare individuală de tipul sine-identitate (*self-same*) a fost prefăcută într-o impersonare generală, care poate fi numită *spiritualizare* (cf. Jaspers, 2021:10), întemeiată pe o nou-descoperită incertitudine. Până la Vârsta Axială, sufletul reprezenta identitatea de sine, însă odată cu aceasta, sufletul a devenit un Absolut universal, îndeobște înăuntrul imperiilor globale sau ecumenice ce se ridicau. Absolutizarea comportă două consecințe: unde tradiția era respectată și păstrată, fundamentul ei a fost transformat în transcendentalitate și a cauzat un nou fanatism, o înțelegere nouă și febrilă a lumii, care s-a extins în gândirea cosmologică și pretențiile lor imposibile de perfecțiune; cea de-a doua a fost un jind pentru noi construcții, în afara oricăror tradiții și prin care să se atingă o existență radical nouă și îmbunătățită. Dar – și acesta este punctul principal acum – concomitent cu pretențiile imposibile s-a întâmplat o curioasă transformare, care a cauzat emanarea sufletelor într-o *existență accidentală*, eliberată de corp și sine.

Perturbări cauzate de noua căutare pentru un imperiu universal au produs entități

vidate - sau existențe accidentale. Această stare de vid a fost descrisă de Voegelin în următoarele cuvinte: „Când cei ce viețuiesc sunt morți, morții care viețuiesc nu au audiență” (Voegelin, 1990: 335). O existență vidată este acumularea de suflete accidentale, acelea care există fără o audiență, reflecție, figură ori formă autentice, și care se concentrează în diferite conglomerate în timp și spațiu. Dar morții care viețuiesc sunt diferiți de cei în viață, ale căror suflete sunt în unitate cu sinele și corpurile lor. Această stare defunctă, manifestă în timp ce entitatea viețuiește, se mișcă și simte, este fără dubiu relativă la o varietate de noi circumstanțe și considerații și, pe cale de consecință, permite o mai mare larghețe celor ce vor să le folosească precis și informat. Una dintre aceste utilizări este convocarea morților vii prin magie ori tehnologie. Acest lucru se întâmplă cu atât mai ușor cu cât natura sufletelor accidentale este aceea că ele sunt în flux, lesne canalizate, adunate și amplificate în măsura în care nu există un corp căruia să-i reziste. Drept exemplu pentru descriția unor astfel de amplificări ale fluxului se poate face trimitere la comentariul lui Ficino, autorul renașcentist neoplatonic și ermetic, care viza transformarea prin *divinație*; folosind transliterația lui Frances Yates:

Doctrina divinității este ca o inundație torențială coborând din înălțimi cu impetuoșitate violentă. Din corpurile celești se împrăștie efluviul continuu, purtat de sufletele tuturor speciilor și tuturor indivizilor de la un capăt la celălalt al naturii. (Yates (1964: 35))

O altă utilizare poate fi găsită la fratele geamăn al magiei: tehnologia; ea a prefăcut eliberarea sufletului, transformarea entităților într-o industrie de fabrici producătoare de suflete, prin întrebuințarea efluviului materiei muribunde și canalizarea energiei acesteia în noi entități. Orice fel de criză liminală, migrație, război, refugiere, pierderea familiei, moarte, infecție, pandemie - toate eliberează constant suflete de corpurile și sinele lor într-un *delirium* muribund (atribuit discordiei constante) și în același timp oferă spațiu structurilor noi ce progresează încet. Acest lucru poate fi de importanță în producerea unor noi fenomene, de pildă cel al religiei instituționalizate.

În măsura în care liminalitatea se preocupă de acest aspect, sufletul apare într-o existență accidentală, în flux: se deplasează de aici acolo, către alți subiecți, transmițând recurent mișcări și simțăminte, adunându-se în noi entități astfel încât transformarea să aibă loc. Transformarea și-a proiectat propriile lumi sociale și politice, chiar imperii spirituale, încă din Antichitate, întărind negarea traiului teluric prin ascetism (Weber 1968: 541-56). Dar o entitate fără unitatea ei asignată de sine-minte-corp² este doar o reprezentare, iar fără corp este doar o comunicare între Cer și Pământ, o vibrație pură, care poate umple orice artificialitate sau structură moartă, dar în același timp vie, precum cea numită Leviathan de către Hobbes.

Prin urmare, sufletul poate exista fără sine (într-o existență transformată), iar corpul ca un soi de mort viu lipsit de sufletul asignat poate fi încorporat în corpuri politice, după

cum susținea Hobbes, și își poate construi propria structură socială de-a lungul liniei realului ca o putere duală, egală sau poate chiar mai influentă dacă actanții diligenți („visătorii activiști”) sunt de partea ei pentru activarea impulsurilor sufletului. Apropo, odată cu modernitatea, aceste corpuri reprezentative ale persoanei sunt pretutindeni (cf Douglas 1987). Acolo, artificialul își forțează calea constant prin falia liminalității – morții vii cu facultatea rară a impersonării dramatice, exprimându-se pe sine în fiecare aspect și acțiune ale realului și care acum pot performa toate acțiunile vieții. Ba mai mult, de vreme ce morții vii au avut un efect invizibil în corpul viu al dimensiunii sociale, care s-a putut dezvolta într-un interes diferit, independent și divizat de lumea reală, ea poate crește cu un dinamism elastic într-o entitate, întemeiată pe suflete separate de corpurile și sinele lor. Cele mai bune exemple contemporane pentru această entitate vidată sunt conglomerate imagistice seductive precum Google, Facebook, Amazon, YouTube, Microsoft – agențiile surrogate ale sufletelor accidentale, entitățile artificiale ce reclamă sinele și corpul altora până când totul pare să funcționeze în favoarea lor datorită eliberării sufletelor de viața telurică și canalizarea lor într-o fluiditate liminală. În liminalitate există un zel al detipizării, astfel că întrebarea corectă este: cine va fi întrupat cadrele noastre de sine-corp-suflet îndată ce ele au fost abandonate?

Ca exemplu al detipizării, putem menționa religia instituționalizată. Nu e de mirare că religiile predominante ale lumii, instituite în „vreme de restriște” sau în timpuri liminale, trebuie să fie găsite, pe baza experienței istorice, ca fiind grav deficiente și inadecvate în fața problemelor pe care intenționau să le rezolve. În loc să întărească suflete individuale concrete când acestea au avut nevoie de astfel de suport, religiile le-au canalizat în conglomerate noi, universaliste și instituționale. Stabilierea unei puteri duale, așadar, are o legătură adâncă și o colaborare cu politicile reale și pragmatice ale celor mai înalte cercuri de indivizi potenți din punct de vedere politic și cu un statut social înalt. De-a lungul multelor sute de ani în care au guvernat, ne-au retipizat cu exerciții mentale continue și cu obligații morale, dând de asemenea exemple despre cum să mori și cum să fii înmormântat, care vor să stârnească emulația; acesta este un mediu care a cauzat prefacerea Lumii Vechi într-o lume pasivă și obosită, fiecare versiune restabilind religia ei instituționalizată cu mai multă vigoare în comparație cu precedenta guvernare. Tipizarea este o abilitate esențială în învățare, îndeobște în dezvoltarea artelor mimetice, unde conștiința, secvenționarea și ordonarea, comparația și clasificarea sunt replicate constant. Puterea lor tutelară a colonizat lumea și zelul lor misionar a păstrat-o sub influența lor, dând seama de schimbările în comerțul mondial, cultură și mentalitate, dar, în același timp, în fundal și adeseori în secret, și-au păstrat conexiunile strânse cu ierarhiile oficiale ale puterii, întocmai precum în perioada târzie a Imperiului Roman sau în Bizanț și, fără dubiu, și în contemporaneitate. O astfel de tipizare universală a fost pusă în practică prin convocarea sufletelor accidentale, care au o viață de vibrație, ondulând impulsuri sau simțăminte, prin mișcare și simțire, și cu râvna de a poseda autenticul.

Așadar, poziționarea morților vii în lume nu a încetat să existe odată cu Vârsta Axială, ci mai curând s-a intensificat prin magie, religie și instituții politice până când a atins punctul saturației prin știința tehnologizată. Fragmentarea unității dintre suflet, corp și sine a atins un stadiu decisiv la sfârșitul secolului trecut odată ce ședințele de spiritism au redevenit populare. Aceasta s-a întâmplat prin utilizarea puterii ilegite arogate prin dezintegrare ori moarte, care a doborât toate restricțiile ridicate împotriva transformării materiei, asociată cu magie și vrăjitorie. Acest proces a fost amplificat la scară industrială prin detectarea forțelor de vibrație (i.e spirituale) în electricitate, prin experimentarea cu experiențele paranormale și transcendente. Morții vii, suflete în flux veșnic și lipsite de corpuri adecvate erau în căutarea corpurilor ce puteau fi posedate. Electricitatea este cel mai apropiat lucru de magie, din moment ce prin electricitate producerea sufletelor accidentale a fost transpusă din magie în utilizarea științifică. A devenit o sursă de putere pe care tehnologia este capabilă să o atingă și să o facă să funcționeze dincolo de constrângerile și limitările entității suflet-corp-sine, acum progresând într-o contopire a tehnologiei cu corpul uman, mai ales în ceea ce privește controlul asupra minții, într-o descărcare a informației în mintea cuiva sau a altor minți individuale din surse exterioare pentru a obține control total asupra lor. Descoperirea radiației electromagnetice pe care o emit sufletele accidentale face posibilă sarcina altminteri imposibilă de a-i influența și controla pe ceilalți, transformând lumea, perfecționând-o în acord cu măsura visătorului activist, care înlocuiește vechea figură a magicianului.

Radiație electromagnetică este circularitatea nesfârșită a unui mecanism mimetic, recurent și infinit care repetă într-o eternitate momentul precedent. Și totuși, nu este evident cum funcționează, cum se întâmplă, cum acționează la distanțe atât de mari, interacționând cu entitatea minte-suflet-corp³. Prin urmare, știind cum a funcționat în trecut, anume ca vrăjitorie ori șamanism - emițând suflete și comunicând astfel cu morții - putem intui asupra sistemului în care funcționează în prezent, când o folosim repetat și cutumiar în cotidian. Dezintegrarea și transmutarea unei entități, emisia sufletului ei aflat într-un *delirium* muribund și mișcarea de a o re poziționa pe acesta într-un alt loc rezultă în descărcare de energie și transformarea entității. Acest proces simplu ghidează magia și alchimia tot atât de bine precum o face cu tehnologia și poate fi efectuată și de dispozitive de stocare precum ionizarea, fricțiunea, conducția ionică și principii similare, precum cel al scurgerii dintr-o entitate mai puțin conductivă într-una mai conductivă. Dar în magie și tehnologie deopotrivă electricitatea apare ca și cum ar fi o forță externă. Cu toate acestea, este un fenomen spiritual, fiind vorba de conținuturile sufletului unei entități moarte sau muribunde, atinse și canalizate de tehnologie, cel mai bine ilustrate în practicile magice ale industriei media tip Google, care face ca aceste forțe exterioare să curgă în și prin noi, utilizând faptul că sistemul nostru nervos funcționează prin micro-impulsuri electrice care pot fi manipulate și folosite fără responsabilitate și într-un mod atât de naiv.

Suntem serios abuzați, constant deturnați și influențați întru totul de zelul transformativ al imperialiștilor naivi printr-o teroare ce dezintegrează, creând iluzii ale unor infecții cu virusuri ce primejduiesc lumea, care alterează percepția la scară largă, făcând acceptabile remedii miraculoase, baze de informații ale unor calculatoare ghidate de algoritmi să prezică trenduri absurde ale bolilor și alte alterări ale proceselor naturale biologice prin ramuri biomedicale de neconceput. Suntem sub amenințarea de a deveni subordonați unei supravegheri polițienești globale prin manipulare masivă, în particular prin telefoanele mobile, prin inginerie și editare genetice și, în general, prin simplul fapt că amplificarea vibrației electromagnetice artificiale are consecințe ireversibile. Suntem prefăcuți în circuite pentru a fi folosiți în vederea canalizării, transformării și hrănirii morților vii, împlinind visul utopic al unei mentalități naive prin transformarea lumii prin forțe misterioase ce sunt capabile de a interacționa cu materia. Aceste forțe au fost considerate magice în trecut; în tot cazul, sunt doar conglomerate de suflete accidentale, pe care le putem numi electromagnetice, nucleare sau forțe gravitaționale, canalizate pentru a atinge beatitudinea universală, oricât de absurdă și imposibilă ar fi aceasta.

NOTE

1. Inspirat de istoria comparată a religiilor prin care Max Weber intenționa să situeze modernitatea într-un orizont istoric larg, Jaspers explicitează paralele între Antichitate și modernitate: „Vârsta noastră, a Tehnologiei, nu este numai relativ-universală, precum evenimentele din cele trei lumi independente ale Vârstei Axiale, ci absolut-universală, fiindcă e planetară. Lesne de înțeles, este un precursor al literaturii despre globalizare. ↑
2. Autoarea echivalează minte cu suflet; în text: "unity of self-mind-body". ↑
3. Aduag această notă de subsol pentru a reclama inconsistența terminologică prezentă în articol, iar nu în traducere; mintea este acum echivalată cu sinele (n.tr.). ↑

Acest articol a fost tradus cu acordul publicației VoegelinView.

Imagine: Unsplash